

Asia: VN/9952/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Huomiot muutosehdotuksista

Pirkanmaan hyvinvointialue puoltaa sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta ja näkee muutosehdotukset pääosin kannatettavina. Jo nykyisellään hyvinvointialueemme käyttää sähköistä tiedoksiantoa esimerkiksi silloin, kun kansalainen on tehnyt esimerkiksi tietopyynnön tai hakemuksen OmaPirhan sähköisessä asiointissa ja hänelle toimitetaan vastaus sähköisesti tietoturvallisella tavalla Suomi.fi Viestit -palveluun. Sähköisen tiedoksiannon laajeneminen on toivottavaa niin kustannussäästöjen kuin vastaamisen nopeuden näkökulmasta. Sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla tiedoksiannot sisältävät usein erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, jonka takia sähköinen tietoturallinen tiedoksianto on tietosuojaan kannalta paperipostitusta turvallisempi vaihtoehto; bitit eivät eksy väärin osoitteisiin inhimillisten jakeluvirheiden takia.

Kansalaisissa on kuitenkin yksilöitä eri ikäryhmissä, jotka eivät syystä tai toisesta käytä sähköisiä palveluita ja heille tulee edelleen säilyttää yhdenvertainen mahdollisuus asioida perinteisen kirjepostin kautta. Suomi.fi Viestit -palvelun käytön tai paperipostin valinta täytyisi pystyä vaihtamaan joustavasti eikä valinnassa pitäisi joutua pitkään määräaikaisuuteen. Suomi.fi Viestit -palveluun integroiduissa järjestelmissä tällainen valinnanmahdollisuus on välttämätön myös järjestelmien testaamisen näkökulmasta, jotta järjestelmien tekniset pääkäyttäjät voivat testata tiedoksiannon päätyksen oikeellisuutta sekä paperiseen että sähköiseen vastaanottokanavaan. Jos uudelleenvalinnan voisi tehdä vasta kuukauden karenssiajan jälkeen, niin tämä tekisi järjestelmien testaamisesta hyvin hankalaa, mutta yhtä lailla vaikeuttaisi yksittäisten kansalaisten tilanteita, joissa voi olla erilaisia tarpeita tiedoksiannon vastaanottomuotoon asian mukaan. Suomi.fi Viestit -palvelun ja eri tietojärjestelmien integraatioissa työskentelevät työntekijät ovat myös yksityishenkilöitä, joiden tarvitsee vastaanottaa tiedoksiantoja eri viranomaisilta eikä heidän työssään tarvitsemat järjestelmätestauksen valinnat saisi millään tavoin hankaloittaa yksityishenkilöinä saatavia tiedoksiannontapoja. Määräaikaisuuden sijasta olisi parempi, jos sähköisen tiedoksiannon valinnan voisi halutessaan muuttaa yhtä tiuhaan kuin vaikkapa Kelan Omakanta -palvelussa annettavan Kanta-luovutuslupan eli vaikkapa päivittäin.

Huomiot tiedoksiantoa koskevista ehdotuksista (18-19 b §:t)

Sähköisesti tehtävä todisteellinen tiedoksianto on hyvin kannatettava toimintamalli, koska siinä säästetään huomattavan paljon rahaa paperiseen postittamiseen verrattuna ja toimitustapa on nopeampi, tietoturvallisempi ja ympäristön kannalta ekologisempi. On myös perusteltua, ettei kansalaiselta edellytetä erillistä suostumusta sähköisen tiedoksiantotavan käyttämiseen, jos kansalaiselle kuitenkin jää mahdollisuus valita sähköisen ja paperisen tiedoksiantotavan välillä. Tämä valinnanmahdollisuus pitäisi jättää joustavaksi, koska kansalaiselle mielekkään tiedoksiantotavan valinta voi vaihdella eri tilanteissa.

Jos viranomaisella on käytössä sellainen sähköinen asiointipalvelu, jossa asiakkaan asiaa koskevia asiakirjoja on mahdollista lähettää asiakkaan luettavaksi, niin tätä tukee hyvin pykälässä 19 b kaavailtu ilmoitus tiedoksiannosta asiointipalvelussa. Viranomaisilla on siis mahdollisuus käyttää sekä omia asiointipalveluitaan ja hyödyntää Suomi.fi Viestit -palvelua vain viestinvälityspalveluna, mutta yhtä lailla Suomi.fi Viestit -palvelun käyttö voi olla pelkkää viestinvälityspalvelua laajempaa, jolloin myös asiakkaan asiaa koskevat asiakirjat voidaan toimittaa pelkän tiedoksiantoilmoituksen lisäksi.

Huomiot sähköisen asiakirjan saapumista määräajassa koskevasta ehdotuksesta (11 §)

Sähköisessä tiedoksiantotavassa on selkeää ja yhdenmukaista, jos määräajaksi lasketaan käytännössä kokonainen päivä riippumatta yksittäisen viranomaisen toimipisteiden aukioloajoista. Muutoksenhakuaika kasvaa näin sähköisesti lähetyissä asiakirjoissa, mutta erot paperisen lähetyksen perillemenoon lasketaan kuitenkin vain tunneissa. On myös kansalaisen omassa harkinnassa, että hyödyntääkö hän sähköisen lähettämisen mahdollistamaa pidempää määräaika vai tyytyykö paperitoimituksen perillemenoon viraston aukioloaikojen puitteissa.

Muut huomiot

Ei lausuttavaa.

Huomiot soveltamisalan muuttamista koskevasta ehdotuksesta esitutkinnan ja poliisitutkinnan osalta

Muutos on kannatettava, kun se mahdollistaa myös sähköisen tiedoksiantotavan hyödyntämisen, mutta ei tee siitä ainoaa vaihtoehtoa, jos kansalainen on muutoin valinnut olla ottamatta vastaan sähköisiä tiedoksiantoja.

Huomiot oikeudenkäymiskaaren (erit. OK 11:3) ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain prosessiosoite- ja tiedoksiantosäätelyä koskevista ehdotuksista

On positiivista, että myös oikeudenkäyntiä koskevat tiedoksiannot voidaan jatkossa hoitaa todennäköisesti useimmiten ensisijaisesti sähköisessä muodossa valtaosan valitessa sen tiedoksiantotavaksi, mutta tässäkin säilyy yhdenvertaisuuden näkökulmasta myös tavallisen tiedoksiantotavan käyttö kansalaisen niin halutessa.

Muut huomiot koskien oikeudenkäymiskaarta ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia

Ei lausuttavaa.

Huomiot oikeudenkäyntimaksun porrastusta koskevasta ehdotuksesta hallinto- ja erityistuomioistuinten osalta

Tuomioistuinmaksulain muuttaminen asettaa kansalaiset hyvin eriarvoiseen asemaan muutoksenhakumenettelyssä, jos kansalaisen tekemällä tiedoksiantotavan valinnalla on vaikutusta hänen oikeudenkäyntimaksuunsa. Tämä on yhdenvertaisuuden näkökulmasta kestäväntöntä, jos henkilöt, jotka eivät esimerkiksi ikäänsä, sairauteensa tai vammaisuuteensa liittyen voi hyödyntää sähköisen tiedoksiantotavan mahdollisuutta joutuvat maksamaan oikeudenkäyntimaksunsa muita suurempana.

Esityksessä on arvioitu ehdotettavien muutosten perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia, yritysvaikutuksia ja viranomaisvaikutuksia. Onko esityksessä otettu huomioon tältä osin keskeisimmät vaikutukset? Arvioitteko muutoksilla olevan sellaisia vaikutuksia, joita esitysluonnoksessa ei ole tunnistettu?

Pirkanmaan hyvinvointialue esittää huolen Digi- ja väestötietoviraston resursseista, koska virastolla on Suomi.fi Viestit -palvelun ylläpidossa ja eri tietojärjestelmien integroimisessa merkittävä rooli. Resurssihuoli liittyy sekä DVV:n henkilöstöresursseihin, että viraston taloudellisiin resursseihin kehittää Suomi.fi viestinvälityspalvelua.

Jos viranomaisille luodaan painetta sähköisen tiedoksiannon laajentamisesta, niin tämä voi tarkoittaa integraatioiden merkittävää kasvua, koska yhdelläkin julkishallinnon organisaatiolla voi olla useita tietojärjestelmiä, joissa Suomi.fi Viestit -palvelun käyttöönotto on perustelua tiedoksiannoissa ja kansalaisviestinnässä. Käyttöönottojen viivästyminen esimerkiksi teknisistä tai DVV:n henkilökuntavajeesta johtuvista syistä asettaa julkishallinnon organisaatiot hankalaan asemaan, jos tiedoksiantojen toteuttaminen ei toteudu kansallisen resurssivajeen ja jonotuksen takia. Resurssihaasteet voivat tuki eskaloitua myös integroitavien tietojärjestelmien toimittajien puolella eikä yksistään DVV:n tai julkishallinnon oman ICT-väen osalta.

Suomi.fi Viestit -palvelu kaipaasi myös teknistä kehitystä ottaen huomioon siihen kohdistuvan koko julkishallinnolta tulevan asiakirjapaineen. Esimerkiksi tämänhetkinen yksittäisen palveluun lähetettävän maksimiviestin koko (10 megatavua) ei vastaa nykypäivän vaatimuksia, joissa tarvittava maksimiviestin koko täytyisi olla tätä huomattavasti suurempi.

Muut huomiot

Ei lausuttavaa.

Luotoniemi Minna
Pirkanmaan hyvinvointialue